

'De Otterplaat'

Het blad 'De Otterplaat' is een uitgave van de Stichting Langedijker Verleden. Het verschijnt eenmaal per jaar en is gratis voor donateurs van de Stichting. De donatie is minimaal € 12,50 per jaar, losse nummers kosten € 8,50.

De Stichting Langedijker Verleden werd opgericht op 20 februari 1987 als opvolger van de Stichting i.o. Verborgten Verleden Langedijk, welke al bestond sinds 14 september 1984. De stichting staat ingeschreven bij de Kamer van Koophandel te Alkmaar onder nummer 41239871 en is een culturele ANBI Stichting. Giften aan de stichting kunnen daardoor door degever voor 125 % als aftrekpost worden opgevoerd bij de belastingaangifte.

Bankrekeningnummer:

Rabobank Alkmaar e.o.: NL39 RABO 0346 6261 37

Website: www.langedijkerverleden.nl

e-mail: info@langedijkerverleden.nl

Het bestuur van de Stichting Langedijker Verleden bestaat uit:
Hans de Graaf (voorzitter)

Kroonstraat 1, 1724 RL Oudkarspel, tel. 06-42657846

e-mailadres: hdegraaf1@ziggo.nl

Dick Zuiderbaan (secretaris)

Hondsdrif 4, 1724 TE Oudkarspel, tel. 0226-313722

Jan de Nijs (penningmeester)

Winterkoning 14, 1722CA Zuid-Scharwoude, tel. 0226-313936

Tanja Kuiper (donateursadministratie)

Willem de Zwijgerstraat 6, 1723 KG Noord-Scharwoude
tel. 0226-315422

Piet van Kleef (webmaster-social media)

Laanweg 1B, 1724 NJ Oudkarspel, tel. 0226-314802

Maarten Koning

Waterdrieblad 46, 1724 XK, Oudkarspel, tel. 0226-755338

Arie Kaan

tel. 06-25405385

Ida Tauber-de Waard

Dorpsstraat 866, 1724 NV Oudkarspel, tel. 0226-318039

Frans Tromp

Violenstraat 5, 1723 XT Noord-Scharwoude, tel. 0226-320319

Ereleden:

In 1999 Jan IJff (1917-2007)

In 2001 Jaap de Groot (1924-2003)

In 2006 Jan Wijn (1926-2016)

De redactie van 'De Otterplaat' bestaat uit:

Hans de Graaf, Arie Kaan, Maarten Koning,

Jan Marsman jr. en Dick Zuiderbaan,

Redactieadres: Kroonstraat 1, 1724 RL Oudkarspel

e-mailadres redactie: hdegraaf1@ziggo.nl

ISSN 1388-6215

Copyright: Gehele of gedeeltelijke overname van teksten en/of illustraties uit dit blad is alleen toegestaan na toestemming van de auteur of de redactie en met vermelding van naam van de auteur en naam van het blad.

Druk: Zeeman Reclamegroep BV, Den Helder

Inhoudsopgave:

blz

Overpeinzingen bij de voorplaat
Jan Marsman jr.

2

Voorwoord
Hans de Graaf

3

Seizoen 2020-2021
Dick Zuiderbaan

4

Reacties op het vorige nummer
Redactie

6

Arrestatie verzetsman Jacob Balder blijft in
geheugen van dochter Willy (1927)
Arie Kaan

9

Dorsmachine op de Groenveldsweid
Louis Groen

14

Een erelid royeren, het gebeurde in
Zuid-Scharwoude
Hans de Graaf

16

Luizeknipper Kermis
Louis Groen

20

KW pionier in de groente-export
Hans de Rooij

24

Broekerhaven was economisch centrum
Henk Komen

28

Het Langedijker Warenhuis
Dick Zuiderbaan

35

Het nieuws van 100 jaar geleden
Jan Marsman jr.

42

De familie Zee in Noord-Scharwoude
Piet van Kleef

49

Bruin Bruinszoon Zee (1735)
Mark Zee

50

Overpeinzingen bij de voorplaat

Voor de voorplaat van de Otterplaat hebben we dit jaar gekozen voor een bekende foto. Als bezoeker van Het Regthuis is deze foto u vast en zeker opgevallen. Momenteel hangt deze foto uitvergroot bij de trap naar het veldwachterskamertje.

Deze foto is omstreeks 1900 gemaakt door de Alkmaarse fotograaf C. van der Aa.

De afgelopen jaren hebben we van deze fotograaf vaker een foto gebruikt voor de voorplaat van de Otterplaat. Fotograaf Van der Aa kwam in de winter van 1899-1900 naar Langedijk om een aantal foto's te maken. Deze foto's gebruikte hij om daarvan ansichtkaarten te maken. Winkeliers konden bij Van der Aa deze ansichtkaarten bestellen om ze te verkopen. Bijna al deze foto's nam hij in de winter en van zuid naar noord, omdat hij dan het beste licht had voor de lange sluitertijden die hij moest gebruiken.

Foto v.d. Aa als ansichtkaart (eigen collectie Jan Marsman)

Op de ansichtkaart die van deze foto is gemaakt vermeldt de afzender dat we hier een proeve van voorlijkheid van Oudkarspel zien en dat de wereld vooruit gaat. Helaas vertelt de afzender niet waar die voorlijkheid uit blijkt. De foto ademt vooral rust uit.

Links op de foto staat herberg Huis De Brederode. Op deze foto staat er op het uithangbord nog STALLING KOFFIJHUIS en bestaan de 2 ramen in de voorgevel nog uit zogenaamde negenruiters (het raam bestaat uit 9 ruiten). Het café Huis De Brederode is op 30 maart 1954 verbrand.

In het midden van de foto Het Regthuis, nog zonder de kleine dakkapel aan de voorzijde en zonder raampje in de zijgevel.

Toen Van der Aa zijn foto maakte was Het Regthuis nog volop in gebruik als gemeentehuis van de vroegere gemeente Oudkarspel. Iets verderop kijken we de Dorpsstraat in naar het noorden.

Op de Dorpsstraat staan meerdere personen die geduldig poseren voor de fotograaf, zodat ze de ansichtkaart later aan familie en vrienden konden sturen.

Voor de herberg Huis De Brederode staat een paard en wagen te wachten. Deze is zeer waarschijnlijk van iemand die een beurtdienst onderhield op Alkmaar of Schagen. Op de bok de voerman en de mogelijke eigenaar. En houdt een toevallige voorbijganger het paard vast of hoort hij ook bij de beurtdienst?

Bij de trap van Het Regthuis staat een vrouw met 2 kleine kinderen. Naast haar, midden op de Dorpsstraat, een man met een handkar. Het is niet zichtbaar wat hij in zijn handkar vervoert. Achter hen, in de verte, zijn nog net

een paar personen zichtbaar die omkijken wat er aan de hand is bij Het Regthuis.

Rechts op de voorgrond poseert een vrouw in haar beste kleren trots met haar kinderwagen met daarin haar baby. Afgelopen jaar heeft de Stichting Langedijker Verleden een kinderwagen geschonken gekregen van mw. Hink-Ap-pel. Die kinderwagen is ongeveer net zo oud als de kinderwagen op deze foto en is nu tentoongesteld in Het Regthuis.

Op een iets jongere ansichtkaart, verzonden in 1908 (nr. AK 1022 in het beeldarchief van de Stichting Langedijker Verleden) staat op het uithangbord STALLING CAFÉ. En bestaan de ramen in de voorgevel uit 3 vakken. In de zijgevel van Het Regthuis is een klein raampje gemaakt, dat lang geleden ook weer is dichtgemaakt.

AK 1022, beeldarchief Stichting Langedijker Verleden

Voorwoord

Voor u ligt alweer de 27e editie van ons blad Van Otterplaat tot Groenveldsweid. In dit tweede jaar waarin corona een flinke invloed op onze activiteiten had, zijn we er denk ik in geslaagd om u weer een gevarieerde en interessante Otterplaat aan te bieden.

Veel dank aan alle schrijvers. Hieruit blijkt maar weer dat er onder onze donateurs veel mooie verhalen leven die eigenlijk alleen nog maar opgeschreven hoeven te worden. Helaas is dat "alleen nog maar opgeschreven hoeven te worden" voor velen een grote drempel en dat is jammer. Heeft u een interessant verhaal, maar weet u niet zo goed hoe u dat op papier krijgt, dan moet u gewoon contact met onze redactie opnemen. Dan kijken we samen hoe we van uw verhaal een mooi artikel in de volgende Otterplaat kunnen maken. De Otterplaat is een blad voor u en van u en samen maken we er iets moois van. Ik neem u even mee in de inhoud van deze Otterplaat.

Arie Kaan tekende uit de mond van Willy den Hartigh-Balder het bijzonder aangrijpende verhaal op van de Broeker verzetsheld Jacob Balder. Hij speelde een belangrijke rol in het verzet tegen de Duitse bezetter en heeft dat helaas met zijn leven moeten bekopen.

Hans de Rooij blikt terug op groente-exportbedrijf KW opgericht in 1876 en waarvan hij de laatste directeur was. Gerrit Wagenaar exporteerde in 1866 als eerste een spoorwagon wortelen naar Engeland en legde daarmee de kiem voor het door zijn zoon Klaas in 1876 opgerichte KW, een jarenlang zeer succesvol en belangrijk bedrijf in Langedijk.

Mooi om te lezen zijn de jeugderinneringen van Louis Groen. Louis, die werd geboren aan de Ambachtsdijk, blikt terug op de Luizeknipper kermis halverwege de jaren 50. Ooit een echte kermis met vele attracties en met natuurlijk een belangrijke rol voor de cafés. Louis heeft ook mooie herinneringen aan de dorsmachine die elk jaar op de Groenveldsweid werd opgesteld en die een grote aantrekkingskracht had op de plaatselijke jeugd.

Jan Marsman is weer in het kranthenarchief gedoken en neemt ons mee terug naar 1921 en laat ons zien welk groot en minder groot nieuws de Langedijkers 100 jaar geleden bezig hield.

Henk Komen neemt ons mee naar het grensgebied tussen Langedijk en Heerhugowaard, wat straks het centrum is van de per 1 januari 2022 nieuw te vormen gemeente Dijk en Waard. De haven van Broek op Langedijk was jarenlang een belangrijk economisch centrum en een plek waar Heerhugowaarders en Langedijkers samenkwamen.

Dick Zuiderbaan heeft zich verdiept in de geschiedenis van het Langedijker Warenhuis, bij velen bekend als de winkel van Kool en later van Braam.

Dit monumentale winkelpand, dat al enkele jaren geen winkelfunctie meer heeft, is inmiddels omgevormd tot appartementen waar vooral Langedijker jongeren een fijne woonplek hebben gevonden. Hiermee is een mooie nieuwe functie voor dit karakteristieke pand gevonden en is het behouden gebleven voor het dorpsgezicht van Noord-Scharwoude.

Zelf ga ik met u terug naar 21 maart 1932 toen een tumultueuze ledenvergadering van tuinbouwvereniging De Toekomst plaatsvond. De door de crisis zeer zwaar getroffen tuinders hadden het helemaal gehad met het erelid van hun vereniging. Hoe dit zover kon komen, kunt u lezen in mijn artikel.

Ik hoop dat de inhoud u weer aanspreekt en nodig u nogmaals van harte uit ook uw verhaal in de volgende Otterplaat te vertellen.

De plek die op de voorplaat te zien is anno 2021. Er is na 120 jaar niet eens zo heel erg veel veranderd. Op de nieuwbouw op de plaats van café De Brederode na en natuurlijk de geparkeerde auto's. Ook staat er niemand meer te poseren als er een foto gemaakt wordt.

Seizoen 2020-2021

Door de beperkingen ten gevolge van het Covid-19 virus hebben er in 2020 en in het eerste halfjaar van 2021 weinig activiteiten plaatsgevonden. De donateursavonden in november 2020 en januari 2021 hebben wij vanwege het besmettingsgevaar moeten annuleren. Van 15 december 2020 t/m 5 juni 2021 was Het Regthuis i.v.m. de harde lockdown gesloten. Vanaf 5 juni 2021 mochten we Het Regthuis weer openstellen voor publiek.

Het duurde allemaal veel langer dan gedacht maar langzaam maar zeker ontwaken we uit de Coronadip. Dit betekent dat we de activiteiten die we in de ijskast hadden staan weer kunnen opstarten.

De vitrines staan vol met foto's over de ruilverkaveling

Expositie Ruilverkaveling

Eindelijk konden we de werkzaamheden voor de expositie over de ruilverkaveling afronden. De expositie is opgebouwd met foto's die vlak voor en tijdens de verkaveling (1970-1975) zijn gemaakt. Hiervoor hebben diverse enthousiaste donateurs en geïnteresseerden hun dia's en foto's uitgeleend zodat wij ze konden scannen en digitaliseren. Iedereen hartelijk dank hiervoor. De expositie bestaat uit een collage van foto's uit alle vier de Langedijker dorpen, het Oosterdel, de aanleg van het recreatie-meer en de waterzuivering. Alle tekst en uitleg over de expositie is samengesteld uit allerlei bronnen met krantenberichten uit lokale en landelijke dagbladen.

Als aanvulling op de expositie wordt er een gedigitaliseerde film vertoond over de ruilverkaveling van slager De Geus uit Oudkarspel. De film geeft een duidelijk beeld over de verkavelingswerkzaamheden. Wat een bende was

het toen de bruggen werden gesloopt, de sloten gedempt en vervangen werden door straten. Grote rioleringsbuizen verdwenen onder de straten, woningen kregen een rioolaansluiting en de wc-huisjes, zo karakteristiek voor Langedijk, verdwenen. Het was een grote verandering in onze dorpen en waarmee het Geestmerambacht veranderde van een vaarpolder naar een rijpolder.

Op 9 oktober 2021 was de officiële opening in Het Behouden Huis. Door de beperkingen vanwege de coronaregels konden we maximaal 80 donateurs uitnodigen. Dit hebben we opgelost door de donateurs waarvan het e-mail-adres bekend was hierover in te lichten.

De belangstelling was echter zo groot dat we toch nog vele donateurs moesten teleurstellen. De expositie en de film kunnen op elke zondagmiddag van 13.00 uur tot 17.00 uur in Het Regthuis worden bekeken.

Tijdens de opening van de expositie werd Ard Jan Kraakman door Arie Kaan bedankt omdat hij uit de nalatenschap van zijn vader een grote doos met veel informatie over de ruilverkaveling erin heeft bewaard. Het zijn kaarten, documenten, notulen en ingediende bezwaren. Deze doos is aan Stichting Langedijker Verleden geschonken. Als dank voor zijn historisch besef, dat gelukkig van

zijn vader (Jan Kraakman) ook in hem was neergedaald, kreeg Ard Jan het boek 'Van Varen naar Rijden', geschreven door Agnes de Boer, overhandigd.

De net gedempte Voorburggracht in Noord-Scharwoude was een prachtige speelplek voor de jeugd

Ard Jan Kraakman met het boek 'Van Varen naar Rijden'

Han Masteling schenkt de miniatures aan Hans de Graaf

Door Han Masteling werd een replica van een zaaimachine en twee aanaardploegen (aneerders) aangeboden zoals die vroeger op de vele akkertjes gebruikt werden. De miniatuur zaaimachine en ploegen zijn gemaakt, op een schaal van 1:10, door Han Masteling (opbouw en montage) en Bram Pielkenrood (techniek). Bezoekers kunnen deze miniatures, evenals de eerdere miniatures van Han Masteling en Bram Pielkenrood, op de expositie bewonderen.

Aanaardploeg (aneerder)

Met de aneerder ging men door de rijen van bijvoorbeeld reeds opgekomen aardappelen. De aneerder heeft 2 stortborden die de grond links en rechts storten. Op deze manier komen de aardappelen als het ware op een heuveltje te groeien. In een later stadium vergemakkelijkt dit het oogsten (rooien). Tevens werd door deze bewerking al het aanwezige onkruid (vuil) vernietigd.

Schenkeningen

Ondanks de lock-down hebben we veel schenkingen mogen ontvangen. Boeken, documenten, foto's, dia's en veel gebruiksvoorwerpen uit grootmoederstijd en ouder. Alle gulle gevers hartelijk dank hiervoor. Een schenking die er uitsprong was een 100 jaar oude kinderwagen.

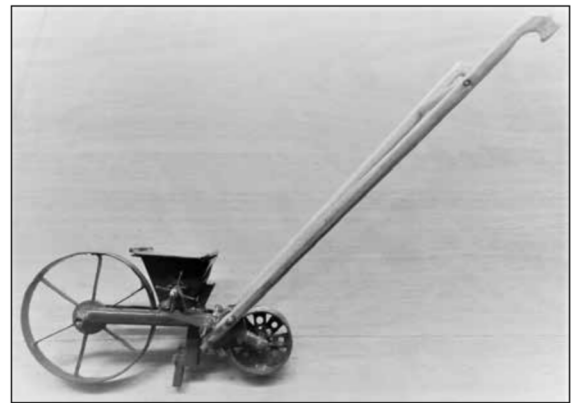
Deze kinderwagen is geschonken door mevrouw Truus

Hink-Appel. Hij is klokgaaf en is echt een plaatje. De kinderwagen heeft een ereplaats gekregen in het opkamertje van Het Regthuis en past naadloos in onze collectie.

Het Regthuis

Het Regthuis is op afspraak dagelijks geopend. Wilt u ter gelegenheid van een verjaardag of reünie een bezoek aan Het Regthuis brengen? Dan bestaat de mogelijkheid om in combinatie met Het Behouden Huis een arrangement met koffie/thee en eventueel aansluitend een vaartocht te boeken.

Afspraken kunnen gemaakt worden via tel: 0226-753063 of via info@behoudenhuissoudkarspel.nl of info@langedijkerverleden.nl

Zaaimachine

De 100-jarige kinderwagen is te bewonderen in Het Regthuis